

2006-08-25

Jobb och unga behöver varandra!

Inledning

Ungdomar är ingen homogen grupp utan representerar en mångfald av värderingar och livsstilar. Unga kvinnor och män har olika förutsättningar, möjligheter och ambitioner. Trots dessa olikheter så finns det många gemensamma utmaningar. Alla behöver en bra utbildning, finna sitt första arbete, en meningsfull fritid och så småningom flytta hemifrån. Ungdomar ska inte börja vuxenlivet med sysslöshet och utanförskap.

I dag är det allt för många unga som inte får livet att gå ihop. En bra utbildning är grunden för att få ett arbete och ett arbete är en förutsättning för att få en bostad och kunna bilda familj. Arbetslöshet leder till utsatthet och i värsta fall till sjukdom. Sverige har inte råd att gå miste om den kraft som unga människor besitter. Jobben och de unga behöver varandra.

Ungdomsarbetslösheten i siffror

Just nu sker en stark vändning på arbetsmarknaden. Arbetslösheten minskar samtidigt som sysselsättningen ökar stadigt. Det finns ingen anledning att överdriva de kvantitativa problemen med arbetslösheten - varje arbetslös är en för mycket. Den moderatstyrda högeralliansen gör just detta enbart för att svartmåla socialdemokratisk politik i sin jakt på regeringsmakten. Deras siffror är inte seriösa. När Maud Olofsson talar om 198 000 ungdomsarbetslösa talar hon mot bättre vetande.

Den officiella statistiken för arbetslöshet sköts om av SCB. Enligt SCB:s arbetskraftsundersökning för juli var 94 800 ungdomar arbetslösa i juli 2006. Samtidigt var antalet sysselsatta 4 544 000, vilket är en ökning med 121 000 sedan juli 2005. Drygt 40 procent av ökningen eller 50 000 står ungdomar mellan 16-24 år för.

Arbetslösheten minskar alltså kraftigt för alla, också för ungdomar. Det är ett tydligt bevis på att de politiska satsningar vi socialdemokrater genomfört under mandatperioden nu får effekt. Men det är självklart inte bra med nästan 95 000 arbetslösa ungdomar. Hur bra statistiken än är hjälper inte det den arbetslöse. Men det hjälper dem inte heller att överdriva och svartmåla. Vi kommer att fortsätta ta krafttag mot den största orättvisan av alla, den som följer av att inte ha ett arbete.

Våra satsningar

Förutom de vanliga insatserna för arbetslösa som är öppna för ungdomar har vi också satsat på en rad insatser särskilt riktade mot ungdomar. Under 2003 påbörjade AMS, på initiativ av den socialdemokratiska regeringen, insatser för att på ett år halvera långtidsarbetslösheten bland ungdomar. Målet har uppnåtts, och mer därtill. Idag har 1 900 unga mellan 18-24 år varit arbetslösa mer än 100 dagar. Det är en rekordlåg siffra. 1993 var långtidsarbetslösheten bland unga nästan 30 000. Vi är stolta över den utvecklingen. Men det finns mer att göra för att se till att ungdomar verkligen får jobb när vi nu ser en efterfrågan på arbetskraft. .

Plusjobb för ungdomar

För att göra det lättare för ungdomar att få in en fot på arbetsmarknaden har den socialdemokratiska regeringen ökat antalet plusjobb från den 1 juli 2006 med 1 000 platser som särskilt riktas till ungdomar.

Anställningsstöd för ungdomar

För att göra det lättare för arbetslösa ungdomar att få in en fot på den reguljära arbetsmarknaden finns det möjlighet för unga att få allmänt anställningsstöd efter sex månaders inskrivningstid vid arbetsförmedlingen istället för som tidigare 12 månader. Nu gör vi det ytterligare attraktivt för arbetsgivare att anställa och ungdomar att få jobb genom att man redan efter tre månader kan få det allmänna anställningsstödet. Idag har cirka 2000 ungdomar anställning med hjälp av anställningsstödet vi vill öka det så att ungefär 5000 fler ungdomar får chans till ett jobb.

Sommarjobb

Sommarjobb ger unga egna inkomster, men också värdefulla erfarenheter från arbetsmarknaden. För 2006 har den socialdemokratiska regeringen genomfört en satsning på totalt 100 miljoner kronor för att stödja kommuner som erbjuder gymnasieungdomar sommarjobb. Statistiken för sommaren visar också att ungdomar fått sommarjobb i betydligt större utsträckning i år än tidigare. Det är bra. Ett sommarjobb är en mycket viktig första fot in på arbetsmarknaden.

Lättare att söka jobb i hela Sverige

För att öka rörligheten på arbetsmarknaden införs så kallade sökande resor, som ger ungdomar mellan 20 och 24 år möjlighet till ersättning för sina resekostnader i samband med anställningsintervjuer om de inte kan få jobb på hemorten.

Stöd till lärlingsutbildning

Lärlingsutbildning kan vara ett bra alternativ inom dagens yrkesutbildning i gymnasieskolan. För att etablera sådana utbildningar satsar vi socialdemokrater 20 miljoner kronor per år mellan 2007 och 2009. Resurserna riktas till 20 kommuner med en hög andel gymnasieelever som saknar slutbetyg från de yrkesinriktade programmen. För att stärka yrkesutbildningen i gymnasieskolan ges också stöd till utbyggnad av fler regionala yrkesutbildningscentra.

Folkhögskoleutbildning för långtidsarbetslösa ungdomar

För att fortsatt ge möjlighet för den som inte fullföljt gymnasieutbildningen att få utbildning på grund- eller gymnasienivå vid folkhögskola förlängs den satsning som vi socialdemokrater gjort på 500 platser till 2007.

1 000 fler platser i kvalificerad yrkesutbildning

Satsningen på 1 000 fler platser i kvalificerad yrkesutbildning, KY, i budgetpropositionen för 2006 förlängs från och med hösten 2007 till våren 2009.

Satsning på arbetsmarknadsutbildning mot bristyrken

För att klara det behov av arbetskraft som finns nu inte minst i vissa branscher måste vi satsa ytterligare på att se till att arbetslösa har den kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden. Fler måste ges chansen till en arbetsmarknadsutbildning som ökar möjligheten att få ett jobb och som gör att det inte skapas bristsituationer och överhettning.

Antalet personer som får yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning ska därför öka med 3000 det kommande året. AMS ska också få i uppdrag att kartlägga arbetssökandes kompetens och yrkeskunnande. Utifrån de behov som framkommer av kartläggningen ska sedan arbetsmarknadsutbildningen anpassas

både vad gäller utbildningens form och volymer för att motverka bristen på arbetskraft.

Satsningar på högskolan

Kunskapskraven i arbetslivet ökar och allt fler jobb kräver högre utbildning. Många vill också studera på universitet och högskolor för lusten till bildning. Vi socialdemokrater vill göra utbildning vid universitet och högskolor tillgänglig för fler. I år satsar vi åtta miljarder mer på högskoleutbildning än vi gjorde 1994. Tack vare dessa satsningar kan 140 000 fler studera på högskolan. Fyra nya universitet har skapats: Karlstad, Växjö, Örebro och Mittuniversitetet. Vi har öppnat nya högskolor i Malmö och på Södertörn. Studiemedelssystemet har blivit mer förmånligt med ökad bidragsdel och mindre andel lån.

För att höja utbildningarnas kvalitet satsar vi mer pengar för varje student. Det handlar om en satsning på 268 miljoner kronor under två år. Vi bedriver ett intensivt arbete med kvalitetsutvärdering och driver på utbildningens internationalisering. Utbildningarna vid svenska universitet och högskolor kommer att utvecklas enligt en alleuropeisk modell som gör dem mer internationellt attraktiva och konkurrenskraftiga.

Stärkt anställningstrygghet

Ungdomar har redan idag de sämsta anställningsvillkoren som gör att de har svårt att starta sitt vuxenliv. Utan en fast anställning är det svårt att få ett hyreskontrakt, lån i banken eller ens ett mobilabonnemang. De behöver inte mer otrygghet - tvärtom. Vi stärker därför möjligheten till fasta anställningar och minskar möjligheten att stapla korta anställningar hos samma arbetsgivare under lång tid.

Heltid en rättighet – deltid en möjlighet

Många ungdomar, inte minst unga kvinnor, erbjuds idag enbart deltid trots att de vill ha heltid. Det gör det svårt att få ekonomin att gå ihop, att bilda familj och starta sitt vuxenliv. Vi vill lagstifta så att heltid blir en rättighet och deltid en möjlighet. Den nya lagen ska träda i kraft den 1 juli 2007 och får full effekt 2010.

Fler insatser för funktionshindrade

Alla, även de som idag står långt från arbetsmarknaden ska med. Alla som kan och vill bidra till utvecklingen med ett eget arbete ska kunna göra det – även om

det inte handlar om full tid eller om det krävs en anpassning av arbetsmiljön. Det blir arbetsmarknadspolitikens viktigaste uppgift under nästa mandatperiod.

Vi socialdemokrater vill utveckla Samhalls verksamhet och lönebidrag, trygghetsanställningar och andra lönesubventioner ska byggas ut. Antalet platser med lönebidrag och inom Samhall ska öka successivt med 8000 under de kommande tre åren.

Högeralliansens modell för unga

Högeralliansen har ingen politik för ungdomar. Istället för att förbättra ungdomars förutsättningar och möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden så presenterar de förslag efter förslag på försämrade utbildningsmöjligheter och försämrad arbetsrätt. Högeralliansen möter framtidens utmaningar med klassisk högerpolitik som leder till ökad sortering, lägre kunskapskrav och sämre konkurrenskraft.

Sänkta krav på gymnasiets yrkesförberedande program

Moderaterna och deras högerallians vill sänka ambitionerna för gymnasieskolans yrkesutbildningar genom att ta bort kravet på kärnämnen för de elever som läser ett yrkesförberedande program.¹ Det går tvärtemot vad både fack och arbetsgivare kräver. Högeralliansen vill möta dagens och morgondagens arbetsliv med sänkta kunskapskrav. Genom att ta bort kravet på kärnämnen för de elever som läser ett yrkesförberedande program och en lärlingsutbildning skapas återvandsgränder som i kombination med högeralliansens kraftiga nedskärningar i vuxenutbildningen riskerar att försämra Sveriges konkurrenskraft och i praktiken utestänga en majoritet från vidare studier. De har dessutom ett förslag om att elever redan i grundskolan ska kunna börja en lärlingsutbildning². Ska en 15-åring behöva ta ställning till sin fortsatta yrkeskarriär?

I dag krävs goda kunskaper i svenska, engelska och matematik för att klara de krav som arbetsmarknaden ställer. Därför ingår kärnämnen i alla gymnasieutbildningar. På så sätt möts kraven från dagens och morgondagens arbetsliv och återvandsgränder i utbildningssystemet undviks. Vi socialdemokrater vill också skapa en lärlingsutbildning för dagens och morgondagens arbetsmarknad. Inte för gårdagens. Därför är det självklart att en modern lärlingsutbildning ska innehålla samma krav på kunskap som ett vanligt yrkesförberedande gymnasieprogram.

¹ Alliansens valmanifest 060823

² Alliansens valmanifest 060823

”Gymnasieskolan behöver inte skarpa gränser mellan studieförberedande och yrkesinriktade program, Lärarförbundets ordförande Eva-Lis Preisz.” (DN 051228)

”LO tar helt avstånd från en syn på gymnasieutbildningen som innebär att ungdomar antingen är ”teoretiskt kunskapstörstiga” eller ”lättare lär med händerna, LO:s ordförande Wanja Lundby-Wedin.” (www.lo.se 060124)

Högre studier – bara för eliten

Högskolorna fungerar idag som tillväxtmotorer. Högskolan byggs också ut med 17 500 platser mellan 2005 och 2007. Samtliga lärosäten får dessutom medel för att stärka kvaliteten i utbildningarna. Moderaterna säger nej till utbyggnaden av den högre utbildningen med 17 500 platser³. Det gör att Sverige som enda industriland i världen skulle minska andelen ungdomar som får en högre utbildning.⁴ Detta eftersom årskullarna födda på 1990-talet är större än de som föddes ett årtionde tidigare. I praktiken betyder detta att 8 procent av dagens niondeklassare blir utan högskoleplats i en jämförelse med sina tio år äldre kamrater.

Vi socialdemokraterna tror kunskapen växer om fler delar den. Det står i kontrast till moderaterna som vill att den högre utbildningen ska vara förbehållen en liten elit. Den moderate riksdagsledamoten Per Bills uttalande om de regionala högskolorna som *”allehanda byggehögskolor”*⁵ är ett talande exempel.

– Sänkta utbildningsambitioner skapar inte fler i arbete, säger Eva-Lis Preisz. Det behövs fler – inte färre högskoleplatser om inte baby- boomgenerationen från sent 1980-tal ska bli utbildningssystemets stora förlorare. (Pressmeddelande från Lärarförbundet 060823, ”Lärarförbundet kommenterar den borgerliga alliansens valmanifest”)

Inget stöd för att komma in på arbetsmarknaden

När högeralliansen träffades i Bankeryd i augusti 2005 gjorde de upp riktlinjerna för sitt program för arbete. Punkt ett i programmet var att skatterna för de rika skulle sänkas. För att finansiera detta enades man bla om nedskärningar i arbetsmarknadspolitiken.

³ Moderaternas budgetmotion 2005/06:Fi240, Moderaternas budgetmotion 2005/06:Fi8

⁴ OECD Education at a glance 2005

⁵ Pressmeddelande från Per Bill moderat riksdagsledamot 980909

”Vi är överens om att avskaffa friåret, reducera åtgärdsprogrammen och ersätta dagens riktade anställningsstöd med nystartsjobb.” (Allians för Sverige ”Pressmeddelande Bankeryd” 050831)

Överenskommelsen konkretiserades sedan i nedskärningar på arbetsmarknadspolitiken med lite drygt 10 miljarder kronor.⁶ Med högeralliansen riskerar alltså nära 100 000 människor som i dag har ett jobb, eller är i en annan åtgärd för att komma i arbete, att bli öppet arbetslösa. Besparingarna på arbetsmarknadspolitiken innebär att 34 000 människor som går till jobbet tack vare ett anställningsstöd skulle kastas ut i öppen arbetslöshet. De 20 000 människor som fått ett plusjobb i offentlig sektor skulle bli arbetslösa. Ytterligare 43 000 personer som får utbildning, praktik eller annan åtgärd inom arbetsmarknadspolitiken skulle istället bli öppet arbetslösa. Vi får då nästan 100 000 fler öppet arbetslösa. Arbetslösa får klara sig på egen hand. Varför tror moderaterna att det blir fler jobb om unga som är arbetslösa inte får hjälp att hitta ett arbete? Är det moderaternas sätt att öka sysselsättningen?

Neddragning med 20 000 programplatser	20 000
Nej till ökad programvolym 2007	11 000
Avskaffa anställningsstödet	34 000
Avskaffa plusjobben	20 000
Avskaffa friåret	12 000
Summa programplatser	97 000

Nystartsjobb

Högeralliansen vill införa så kallade nystartsjobb⁷ som innebär att arbetsgivaravgiften ska tas bort för den som fått arbetslöshetsersättning, sjukpenning, förtidspension eller socialbidrag under mer än ett år. Nedsättningen gäller under en lika lång period som man varit borta från arbetslivet, dock högst fem år. När det gäller ungdomar mellan 20-24 år ska företag kunna få denna skatterabatt redan för ungdomar som varit arbetslösa i sex månader. Dock ska den gälla under högst ett år.

Mot högeralliansens nystartsjobb står vår satsning på plusjobben som är en mycket större satsning. Plusjobben är en satsning på dem som står långt ifrån arbetsmarknaden, ger lön enligt kollektivavtal och subventioneras med upp till 15

⁶ Alliansens gemensamma budgetmotion på vårpropositionen 2005/06:Fi12

⁷ Alliansens gemensamma budgetmotion på vårpropositionen 2005/06:Fi12

000 kronor i månaden. Dessutom är jobben riktade mot offentlig sektor för att höja kvaliteten i välfärden.

Halverad arbetsgivaravgift för ungdomar

Högeralliansen vill minska kostnaderna för att anställa ungdomar genom att halvera arbetsgivaravgifterna, exklusive ålderspensionsavgiften för unga mellan 19-24 år.⁸ Nedan finns en jämförelse av socialdemokraternas anställningsstöd för ungdomar och högeralliansens förslag om halverad arbetsgivaravgift för ungdomar:

Socialdemokraternas allmänna anställningsstöd till ungdomar:

- Möjligt att få efter sex månaders arbetslöshet. Vi vill ändra det till tre månader.
- Ger en subvention på upp till 50 procent av lönekostnaden (lön+sociala avgifter+semester mm) – dock max 350 kronor per arbetsdag.
- Stödet gäller i sex månader.

Högeralliansens förslag om halverad arbetsgivaravgift:

- Subventionen på arbetsgivaravgiften är i själva verket 11 procent av lönen och inte en halvering eftersom moderaterna exkluderar ålderspensionen.⁹
- Vid en lön på 13 000 kronor uppgår därmed subventionen till cirka 65 kronor per dag.

Det allmänna anställningsstödet är en åtgärd där arbetsgivare kan anställa en ungdom i åldern 20-24 år som varit arbetslös i sex månader (för andra grupper gäller tolv månader). Detta stöd gör att företag eller organisationer kan anställa ungdomar för upp till halva lönekostnaden (d.v.s. lön samt arbetsgivaravgifter) upp till ett tak på max 350 kronor om dagen. Som exemplen visar subventionerar vi socialdemokrater arbetsgivarna med 350 kronor per dag medan högeralliansen bara gör det med 65 kronor per dag om lönen är 13 000 kronor.

Högeralliansens förslag är inte särskilt imponerande. Det är dessutom ett stöd som ska ges till alla oavsett om man har behov av det. Många ungdomar får jobb utan särskilda insatser. Det blir pengar, 4 miljarder har Fredrik Reinfeldt sagt, som går rakt ut i arbetsgivarnas fickor istället för att satsa rejält på de grupper som verkligen behöver det och som har svårast att komma in på arbetsmarknaden.

⁸ Alliansens valmanifest 060823

⁹ Eftersom ålderspensionen inte inkluderas i moderaternas arbetsgivaravgift ändras den från drygt 32 till 21 procent. En halverad arbetsgivaravgift blir därmed hälften av 21 procent d.v.s. ca 11.

Högeralliansen ger med ena handen och tar med den andra. För samtidigt som de vill sänka arbetsgivaravgiften för ungdomar så föreslår de att allt anställningsstöd ska tas bort – vilket inte minst går ut över ungdomar.

Slopad anställningstrygghet för ungdomar

Högeralliansen vill försämra anställningstryggheten. Det drabbar unga särskilt hårt. De får betala med otrygghet då de oftare än andra har tidsbegränsade anställningar och anställningar på deltid som gör det svårt att planera för framtiden och starta ett vuxenliv.

I högeralliansens valmanifest står följande:

”Vi vidgar möjligheterna till visstidsanställningar för att öppna bredare vägar in på arbetsmarknaden.” (Alliansens valmanifest, 060823. s. 8)

Högeralliansen vill riva upp de förstärkningar som vi socialdemokrater gjort för att minska visstidsanställningarna och öppna upp ytterligare för möjligheter till otrygga anställningar.

Den kanske mest genomgripande förändringen som högeralliansen föreslår är att de vill att f-skattsedlar ska tillåtas¹⁰ även om man bara har sin tidigare arbetsgivare som uppdragsgivare. I praktiken innebär det att arbetsrätten blir frivillig för arbetsgivarna. De kan hävda arbetsbrist och säga upp sin personal ena dagen för att nästa dag plocka in samma personal, men då som egna företagare. Det innebär också att kollektivavtalen blir frivilliga för företagen, eftersom dessa avtal gäller anställda och inte egenföretagare. Anställningstrygghet och kollektivavtal kan avskaffas över en natt.

Centerpartiet har också föreslagit att man helt ska slopa anställningstryggheten för ungdomar. Det finns all anledning att vara orolig för att centerpartiet får möjlighet att genomdriva detta med en borgerlig regering. Då får vi ett särskilt ungdomsavtal för nyanställningar av unga upp till 26 år införs. Det ger arbetsgivaren rätt att avskeda med omedelbar verkan utan någon motivering¹¹. Högeralliansens alla ungdomsförbund har också gemensamt gått ut i en debattartikel och föreslagit försämrade arbetsvillkor för att minska ungdomsarbetslösheten.¹²

¹⁰ Alliansens valmanifest 060823

¹¹ Maud Olofsson på DN-debatt 060203, centerpartiets ekonomiska motion 2005/06

¹² DN-debatt 060410 ”Unga kortidsarbetslösa straffas hela livet med lägre löner”

Avslutning

Vi socialdemokrater kommer aldrig att ge upp kampen mot arbetslösheten. Och vi kommer inte att öka otryggheten för människor. För vi vet att trygghet innebär förmåga till utveckling och omställning och det går hand i hand med tillväxt och välfärd.

Alla ska med. Så enkelt är det.

